

Marstrand - Klöverön

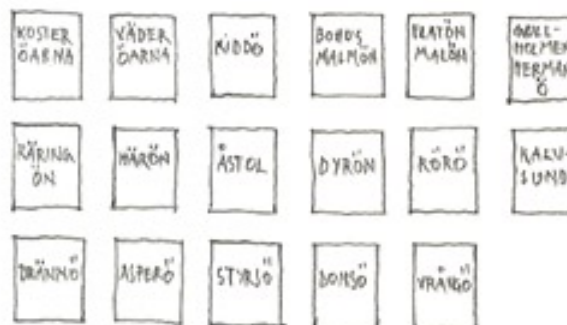
Sveriges häftigaste öar

De våldsamma
känslornas, lidelsernas,
lyckornas och
olyckornas öar

DET FINNS OCKSÅ FOLDRAR OM...

Kulturturistinformation Marstrand

Övårdar:
Patrik "Putte" Hedin 0303-61 599
Börje Magnusson 0303-60 548

Kommunikationer:
Buss från Göteborg via Kungälv
Tidpunkten informerar. Hamnfärjan går
dagl. 05,10-23,55 var 15:e minut.
Övriga tider varje hel och halv timme
efter kallelse.

Viktiga telefonnummer:

Marstrand turistinformation 0303-60087
Marstrands hamnkontor 0303-61 050
Västrafik 031- 15 47 27

Sjukvård 0303-60 381
Apotek 0303-60 037
Post (Statoil Koön) 0303-60 024

Grand hotel 0303-60 322
Hotell Nautic 0303-61 030
Hotell Villa Maritime 0303-61 025
Bätellet 0303-60 010

Carlstens fästning 0303-60 265

Lasse-Maja guidning 0303-61 599

Marstrands kajaker 0303-50 851

Kustväder 071-21 70 70

Butiker , restauranger, kaféer, och gallerier finns ett flertal
att välja på efter egen smak.

Historia

Stenåldersfolket var nog de första att besöka Marstrand. Då för 10 000 år sedan var vattennivån ca 25 m högre än i dag. De tre öarna Marstrand, Koön och Klöverön bestod då av en grupp mindre öar. Från denna tid finns fynd av boplatser på alla tre öarna. Den senast undersökta boplatser är den som ligger på Koön i området som heter Myren. Från 1300-talet och fram till 1800-talet kom sillfisket att vara den viktigaste näringen. När sillen gick till var det goda år men mellan sillperioderna blev det magert. Själva Marstrandsön med sin naturligt skyddade hamn fick tidigt bofast befolkning. Här har stadsmiljön bevarats fram till våra dagar. Hamnen var viktig ur handelssynpunkt och försvarsanläggningar bevakade inloppen. Än idag vakar Carlstens fästning över ön. Koön och Klöverön har varit mer lämpliga för jordbruk. På Myren finns en gammal gårdsbyggnad (Oskars hus) kvar troligen från 1700-talet. På Klöverön var jordbruket aktivt fram till mitten av 1900-talet. Under 1900-talet har Koön haft flera båtvarv, varav Marstrands Mekaniska Verkstad varit det största.

Bebyggelse

Marstrand är en liten trästad med bebyggelse från 1700- till 1900-talet. Utbyggnaden under 1900-talet har gjorts på Koön. Bonanderska huset är ett trähus byggt runt 1700-talet. Rådhuset är Bohusläns äldsta stenhus. Det är från 1644. Villa Aruga är ett praktexempel på hur man byggde under Oskar II tid. Marstrand har en mängd vackra små hus. Man kan ägna en hel dag bara till att gå och titta på husen och deras snickeridetaljer.

Klöverön

Naturrestatet Klöverön omfattar förutom huvudön även ett antal småöar och skär väster därom. Klöverön är bergigt och starkt kuperat. Ön är genomdragen (klåvor) i framförallt nordväst-sydostlig riktning. I övergången mellan dal och berg finns en lövskogsbård eller buskrand som ger landskapet en speciell prägel. Lövskogspartierna och det betade backlandskapet hyser i regel en rik skaljordsgynnad flora med flera sällsynta skyddsvärda arter. Ön är lättillgänglig tack vare ett flertal stigar och småvägar. Fast färjeförbindelse saknas.

Kaprifolen

- Bohusläns landskapsblomma

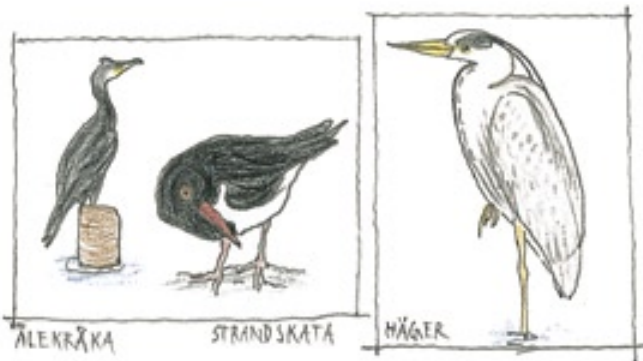

"Kaprifolen kan bara blomma, den ger ingen frukt. Den är inte matnyttig, den har bara skapats för ögon och luktorgan. Den doftar som inget annat blomster, och den kläder den grå bergväggen med blommande rankor. Den varken sticks eller rivs, den är bara till behag".

Ernst Manker

Mjölkekilen

Mjölkekilen på Koön är en fågelrik vik med bl.a häger, strand-skata och sparvhök. Här är också bra botten för lekplats åt olika fiskarter.

Porto Franco tiden 1775

Den 15 augusti 1775 utfärdade Gustav III den egendomliga författningen som gjorde Marstrand till Porto Franco (frihamn). Omfattande åtgärder vidtogs för att totalt avstänga Marstrand från all förbindelse med övriga landet. Hamninloppet avspärrades och bevakades med båt och roddarkarlar. Patrullbåten kryssade hela tiden i sundet mellan Koön och Instön och det fanns bevakning i Tjuvkil och Lycke för ingen fick passera ut till Porto Franco-staden utan klara papper. Det fanns även en tullstation invid den ny-grävda Albrektsunds Kanal. Allt för att inga tullpliktiga varor, som i stora mängder fritt fördes till Marstrand sjövägen, skulle komma in i landet. Marstrand fick erfara att fristad hade två betydelser. Dels "fri stad" ifråga om handel med utländska varor. Dels den tolkning av 9:de § i Porto Franco-brevet att Marstrand blev en "fristad" för alla som flydde undan straff för förbrytelser som inte gällde liv eller ära. År 1792 ändrades 9:de § och inga förbrytare fick komma till Marstrand. Olägenheterna var dock många och 15 maj 1794 upphörde Porto Franco-tiden.

Vandring

Vi går av färjan på Marstrandsön och tar åt vänster. Bort mot strandverket fortsätter vi förbi det gamla ålderdomshemmet som nu är ombyggt till bostäder. Sedan låter vi promenaden gå vidare upp på berget och runt ön. Att gå i denna kala natur med öppna havet väster ut ger en frihetskänsla. Efter att ha hört vinden susa i örnen är det skönt att komma in i St. Erikspark bland de höga lummiga träden och den trolska näckrosdammen. Denna miljö för en nästan till en annan värld. Vi kommer nu fram till Bätellet och Socityshuset med badhusplan. Här tronar Oskar II på sin pedestal. Tittar man till vänster längs kajen ser man borgen där den första synagogan i Sverige fanns. Uppe på denna anläggning byggdes trähuset Bajdara 1886 av virke från det tidigare socitetshuset. Vi fortsätter Långgatan upp. Här ligger fortfarande skifferplattorna kvar på trottoaren. Här vid torget står silverpoppeln, planterad 1866, stor och stilig skuggar den ingången till rådhuset. Rakt fram ser vi kyrkan med sitt ursprung från 1200-talet. Vi fortsätter förbi kyrkan och följer Kyrkogatan förbi prästgården. Det är ett vackert trähus byggt i början av 1700-talet. Vid Kyrkogatans slut vänder vi ner mot kajen. Vi går mellan Korvetten (GKSS) och servicehuset. Här möts gammalt och nytt - Korvetten från sekelskiftet och servicehuset färdigt 1982. Vi tar nu färjan tillbaka till Koön för att få en promenad i det natursköna naturreservatet Rosenlund. Det är i dag till största del ett ädellövskogsområde med inslag av bok, lind och alm. Även idegran förekommer på flera ställen. Området är välbesökt och lättströvat. En skogspromenad och en liten klättring upp för att se den vidunderliga utsikten från "Danska utsikten" avslutar vår vandring i Marstrand.

Sillen gick till

"De vore jättar som slukade sillen. Vid deras bryggor lågo tjogtal av båtar lastade med den silverglänsande varan. I fabriken ett rassel och då utan uppehåll, var och en på sin post, på kontoret, penningar i överflöd och alltsammans upplyst av det vackra elektriska ljuset". Från Toftahalvön till Stenungsund och med Marstrand som centrum kan man visa på intressanta lämningar från sillhanteringar. Här finns lämningar från allt som hörde ihop med detta. Trankokerier, salterier, tunnbinderier, sillolje- och guanofabriker. De stora kända sillperioderna när sillen "gätt till" inträffade mellan 1556-1588, 1752-1808 och 1879-1910.

MARSTRAND-KLÖVERÖN

